

## POSTANOWIENIE

Dnia 25 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa J. F.

przeciwko C. Sp. z o.o. w W.

o ustalenie stosunku pracy, ustalenie wypadku przy pracy, zadośćuczynienie, rentę,  
odszkodowanie z tytułu kosztów leczenia, wynagrodzenie, wydanie świadectwa  
pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Společnych w dniu 25 listopada 2020 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 10 kwietnia 2019 r., sygn. akt VII Pa IV (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża powoda kosztami zastępstwa procesowego  
pозwanej w postępowaniu kasacyjnym,**
- 3. przyznaje radcy prawnemu A. C. od Skarbu Państwa Sądowi  
Okręgowemu w W. kwotę 1.350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt)  
zł powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem  
kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z  
urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

## UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2019 r. oddalił apelację powoda J. F. od wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 19 grudnia 2018 r. oddalającego powództwo przeciwko pozwanej C. Spółce z o.o. w W. o ustalenie stosunku pracy, ustalenie wypadku przy pracy, zadośćuczynienie, rentę, odszkodowanie z tytułu kosztów leczenia, wynagrodzenie, wydanie świadectwa pracy (pkt 1), nie obciążył powoda kosztami procesu pozwanej za instancję odwoławczą (pkt 2) oraz przyznał radcy prawnemu A. C. kwotę 1.530 zł powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu za instancję odwoławczą (pkt 3).

Sąd Okręgowy podzielił ustalenia i wywody prawne Sądu pierwszej instancji, że pozwana C. Spółka z o.o. nie posiada legitymacji biernej, ponieważ powód był zatrudniony przez C. ul. X, odrębną jednostkę organizacyjną powstałą na podstawie Zarządzenia Prezesa Zarządu C. Spółka z o.o. z dnia 1 września 2017 r., będącą odrębnym pracodawcą w rozumieniu art. 3 k.p., który posiada zdolność sądową i procesową w sprawach z zakresu prawa pracy. C. ul. X jest wyodrębnionym sklepem w ramach wewnętrznej struktury organizacyjnej osoby prawnej. To z C. ul. X powód zawarł umowę o pracę na okres próbny od dnia 6 listopada 2017 r. do dnia 31 stycznia 2018 r. na stanowisku Lidera - Szefa w dziale PLS, według której miejscem wykonywania pracy jest C. ul. X. Wobec powyższego powództwo powinno zostać wniesione przeciwko C. ul. X. Mimo że Sąd pierwszej instancji miał wiedzę o tym jaki podmiot jest legitymowany biernie w sprawie, to pełnomocnik powoda na rozprawie w dniu 19 grudnia 2018 r. sprzeciwił się wezwaniu C. ul. X do udziału w sprawie, wskazując, że powództwo skierował przeciwko właściwemu podmiotowi. Sąd pracy nie może w zakresie oznaczania stron procesu wyręczać profesjonalnego pełnomocnika, czy w jakikolwiek sposób wspierać, by nie narazić się na zarzut braku bezstronności. Sąd Rejonowy nie mógł zatem sprostować oznaczenia strony pozwanej ani dopozwać do udziału w sprawie właściwego podmiotu.

Pełnomocnik z urzędu powoda zaskarżył skargą kasacyjną wyrok Sądu Okręgowego w jego punkcie 1, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w części zaskarżonej, przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Rejonowy i orzeczenie o kosztach

procesu, a także o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym oraz przyznanie od Skarbu Państwa pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu w przedmiocie skargi kasacyjnej, powiększonych o podatek VAT, oświadczając, że koszty te nie zostały uiszczone w całości ani w części.

Skargę kasacyjną oparto na obu podstawach z art. 398<sup>3</sup> § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., zarzucając naruszenie prawa materialnego oraz przepisów postępowania mających wpływ na wynik sprawy, tj.: 1) art. 22 k.p. w związku z art. 189 k.p.c. i art. 230 k.p.c., art. 233 k.p.c., przez jego nieprawidłowe niezastosowanie i przyjęcie, że między stronami nie doszło do nawiązania stosunku pracy oraz że pozwana nie wykonywała wobec powoda obowiązków pracodawcy, a powód nie świadczył na rzecz pozwanej pracy; 2) art. 3 k.p. w związku z art. 8 k.p. i art. 230-233 k.p.c., przez jego niezasadne, nieprawidłowe i szkodzące powodowi zastosowanie w sprawie i przyjęcie że „Hipermarket C. ul. X lub C. ul. X ” posiadał zdolność do bycia pracodawcą i był pracodawcą powoda; 3) art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 8 ust. 1, 2 i 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 266, dalej ustawa systemowa) w związku z art. 22 k.p. i ich niezastosowanie lub zastosowanie nieprawidłowe i przyjęcie, że powód nie był pracownikiem pozwanej; 4) art. 380 k.p.c., art. 381 k.p.c. i art. 382 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 i 2 k.p.c. i art. 232 k.p.c. w związku z art. 230 k.p.c. i art. 217 k.p.c., przez wybiórcze, dowolne, a nie swobodne ocenienie materiału dowodowego i w efekcie przyjęcie, że „Hipermarket C. ul. X lub C. ul. X” był pracodawcą powoda, 5) art. 380 k.p.c., art. 381 k.p.c. i art. 382 k.p.c. w związku z art. 217 k.p.c., art. 310 i nast. k.p.c. i art. 6 k.c. co spowodowało wadliwą ocenę materiału, tj. naruszenie art. 230 k.p.c., przez pominięcie wniosków powoda o: - ustalenie, że strony łączył stosunek pracy na warunkach umowy o pracę z dnia 2 listopada 2017 r., - ustalenia wypadku przy pracy w zakresie wnioskowanym, - zobowiązanie pozwanej do doręczenia listy obecności powoda, - zabezpieczenie dowodu w postaci nagrania monitoringu według wniosków powoda, - zobowiązanie pozwanej do wskazania danych osobowych bezpośrednich przełożonych powoda i przesłuchanie tych osób, - zobowiązanie pozwanej do wskazania danych zarządcy przedmiotowego obiektu oraz pracowników ochrony zgodnie z wnioskami, -

przesłuchanie świadków, - wystąpienie do PIP zgodnie z wnioskiem, - zobowiązanie pozwanej do wskazania podstaw prawnych dysponowania dokumentacją pracowniczą powoda, - przeprowadzenie wnioskowanych dowodów z opinii biegłych; 6) art. 380 k.p.c., art. 381 k.p.c., art. 382 k.p.c. w związku z art. 217 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c., przez pominięcie wniosków dowodowych powoda o zobowiązanie pozwanej do przedłożenia dokumentacji wyodrębnienia organizacyjnego i finansowego podmiotu wskazywanego jako pracodawca powoda („Hipermarket C. ul. X lub C. ul. X”) oraz doręczenie listy obecności powoda w pracy, korespondencji prowadzonej w toku wykonywania prac oraz ich kopii na okoliczność i celem wykazania wykonania przez powoda prac i jego podległości służbowej; 7) art. 328 § 2 k.p.c., przez niewskazanie przyczyn nieuznania za wiarygodne oświadczeń stron i dokumentów potwierdzających zatrudnienie powoda; 8) art. 6 k.c. i przyjęcie, że pozwana nie musiała wykazać zdolności nieposiadającej osobowości prawnej i wyodrębnienia organizacyjnego i finansowego jednostki „Hipermarket C. ul. X lub C. ul. X” do bycia pracodawcą; 9) art. 83 k.c., przez przyjęcie, że nie ma on zastosowania do zawartej przez powoda z „Hipermarket C. ul. X lub C. ul. X” umowy.

Skarżący w treści uzasadnienia skargi wskazał, że „w tych okolicznościach skarga niniejsza jest konieczna i uzasadniona”, natomiast w piśmie procesowym z dnia 20 sierpnia 2019 r., uzupełniając braki formalne skargi kasacyjnej odnośnie do uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania podał, że „poruszane w sprawie zagadnienie pomijania osobowości prawnej określane też jako unoszenie zasłony osobowości prawnej lub unoszenie zasłony korporacyjnej stanowi zagadnienie, które mimo iż zostało już wielokrotnie omawiane w piśmiennictwie prawniczym (...) oraz w orzecznictwie (...) budzi jednak - jak wynika z treści orzeczeń sądów obu instancji w niniejszej sprawie - wątpliwości orzecznicze i w efekcie nie jest stosowane jednolite orzecznictwo”. Wobec tego zachodzi potrzeba „podjęcia przez Sąd Najwyższy orzeczenia potwierdzającego w/w poglądy doktryny i linię orzecznictwa, która w efekcie orzeczeń w sprawie nie jest spójna i prowadzi do wątpliwości w stosowaniu prawa. Konieczność ponownej wykładni na gruncie przedmiotowej sprawy art. 3 k.p., art. 22 k.p. i dalszych wskazywanych w skardze przepisów, których odmienna interpretacja doprowadziła do wydania zaskarżonych

orzeczeń i wymaga weryfikacji przez Sąd Najwyższy celem uniknięcia zaistniałych rozbieżności orzeczniczych zarówno na gruncie przedmiotowej sprawy, jak i w przyszłości”. W piśmie tym skarżący wniósł o przeprowadzenie dowodu ze znajdujących się w aktach postępowania dokumentów dotyczących jego sytuacji majątkowej i rodzinnej oraz dokumentów załączonych do niniejszego pisma.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz zasądzenie od skarżącego na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem zwykłej trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje wyłącznie z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1-4 k.p.c.

Dlatego w art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Spełnienie tego wymogu polega na przedstawieniu odpowiedniego, wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Należy przy tym zauważyć, że ustawodawca celowo wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398<sup>4</sup> k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z

uzasadnieniem (§ 2). Są to dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. nie wystarczy odesłanie do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134; z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392). Dla spełnienia wymogu z art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. konieczne jest zatem zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. przesłanek „przedsądu” ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego w tym przedmiocie.

Takiego wyводу nie zawiera wniesiona skarga kasacyjna, gdyż z jej treści trudno wywnioskować do jakich przesłanek „przedsądu” odwołuje się jej autor. Zważywszy, że używa w niej zwrotów „poruszane w sprawie zagadnienie”, jak też „wątpliwości orzecznicze”, można przyjąć, że odwołuje się on do przesłanek wskazanych w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Powołując się na przesłankę występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c., skarżący powinien mieć na uwadze, że wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o

rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz.158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzyganiu innych podobnych spraw. Jednocześnie obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie spełnia określonego w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza

ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

W sytuacji, gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c.), konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Wypada również dodać, że podobnie jak w przypadku, gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

W ocenie Sądu Najwyższego skarżący nie zdołał wykazać występowania tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ponieważ w orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, że warunkiem koniecznym uznania jednostki organizacyjnej za pracodawcę jest jej wyodrębnienie organizacyjno-finansowe oraz zdolność do samodzielnego zatrudniania pracowników. Obie wskazane cechy (wyodrębnienie organizacyjno-finansowe oraz zdolność do samodzielnego zatrudniania pracowników) muszą mieć charakter rzeczywisty, a nie blankietowy. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 lutego 2015 r., II PK 88/14 (OSNP 2016 nr 11, poz. 138), nie chodzi tylko o formalne uzewnętrznienie cech typowych pracodawcy, lecz o faktyczne ich realizowanie przez określony podmiot. Oznacza to konieczność weryfikacji w każdych warunkach, czy doszło do utworzenia pracodawcy (pracodawcy wewnętrznego), który w ten sposób uzyskał legitymację bierną w procesie, a nie tylko spostrzeżenia o wyodrębnieniu takiego podmiotu. Zmierzając do ustalenia „prawdziwego pracodawcy”, można posłużyć się metodą „unoszenia zasłony osobowości prawnej”. Celem tej metody jest



przeciwdziałanie sytuacji, w której rzeczywisty właściciel, faktycznie przyjmujący świadczenie pracownika, nadużywa konstrukcji osobowości prawnej lub konstrukcji pracodawcy z art. 3 k.p. w celu formalnego związania pracownika umową z podmiotem uzależnionym i pozbawionym uprawnień właścicielskich. Dotyczy to szczególnie sytuacji, gdy spółka handlowa będąca „prawdziwym pracodawcą” tworzy kontrolowaną przez nią spółkę (albo inną jednostkę organizacyjną), powierzając jej funkcję zatrudniania pracowników. Ten sposób może być użyty dla obejścia prawa i uniknięcia zobowiązań wobec pracowników. Taka metoda odkrycia rzeczywistego pracodawcy przez „uniesienie zasłony osobowości prawnej” ma oparcie w prawie unijnym, a także nie jest obca polskiemu orzecznictwu w sprawach z zakresu prawa pracy (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2006 r., III PZP 2/06, LEX nr 180651). W tym samym kierunku wypowiadał się Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 3 czerwca 2008 r., I PK 311/07 (OSNP 2009 nr 19-20, poz. 258); z dnia 8 czerwca 2010 r., I PK 23/10 (OSNP 2011 nr 23-24, poz. 289, z glosą J. Wratnego); z dnia 5 listopada 2013 r., II PK 50/13 (OSNP 2014 nr 9, poz. 129) i z dnia 20 listopada 2013 r., II PK 55/13 (LEX nr 1441273), jak i piśmiennictwo prawnicze (por. T. Targosz: Nadużycie osobowości prawnej, Kraków 2004; M. Litwińska-Werner: Nadużycie formy spółki, *Studia Prawa Prywatnego* 2007 nr 3; P. Wąż: Koncepcja pracodawcy rzeczywistego w świetle art. 3 k.p., *Monitor Prawa Pracy* 2007 nr 3, s. 120; M. Raczkowski: Powiązania kapitałowe pracodawcy a stosunek pracy, *PiP* 2009 nr 3, s. 60; S. Gurgul: Odpowiedzialność wspólnika (akcjonariusza) za zobowiązania spółki kapitałowej w stosunku do jej wierzycieli, *Monitor Prawniczy* 2010 nr 20, s. 1146; A. Opalski: Prawo zgrupowań spółek, Warszawa 2012; S. Kubsik: Odpowiedzialność wspólników (akcjonariuszy) spółki kapitałowej za zobowiązania spółki w stosunku do jej wierzycieli na przykładzie grupy spółek, *Przegląd Prawa Handlowego* 2013 nr 8, s. 50; P. Czarnecki: Odpowiedzialność pracodawcy a rozwój struktur holdingowych, Warszawa 2014 oraz Z. Kubot: Odcinkowa zdolność pracodawcza spółki dominującej w grupie kapitałowej, *PiZS* 2014 nr 9, s. 17; Ł. Pisarczyk, Pracodawca wewnętrzny, *Monitor Prawa Pracy* 2004 nr 12, s. 321; A. M. Świątkowski: O kontrowersjach wokół pojęcia „autentyczny” pracodawca, *PiP* 2018 nr 4, s. 29 - 46). Jako przykład typowego nadużycia formy

(instytucji) prawnej spółki wymienia się „pomieszanie sfer”, które może być „rzeczowe” (dotyczyć sfery majątkowej spółki i wspólnika, kiedy nie wiadomo, do którego majątku: wspólnika, czy spółki dominującej należy określony przedmiot albo masa majątkowa) lub „podmiotowe” (dotyczyć sposobu prowadzonej przez spółkę działalności oraz relacji zachodzących w jej strukturach wewnętrznych i występowania w stosunkach zewnętrznych). Istota omawianej instytucji (określanej również jako „pomijanie osobowości prawnej”, „pomijanie prawnej odrębności osób prawnych” lub „przebijania welonu korporacyjnego”) na gruncie prawa pracy polega na tym, że rzeczywisty „właściciel” zakładu pracy doprowadza swoim działaniem (przekształcając odpowiednio struktury organizacyjne) do formalnego związania pracownika stosunkiem umownym z podmiotem od siebie uzależnionym i pozbawionym uprawnień „właścicielskich”, co może prowadzić do obejścia prawa i uniknięcia zobowiązań wobec pracowników. Z tej też przyczyny - w celu realizacji funkcji ochronnej prawa pracy - zachodzi konieczność doboru odpowiednich instrumentów prawnych, które będą skutecznie przeciwdziałać takim niepożądanym zjawiskom. W aktualnym stanie prawnym nie są przewidziane żadne szczególne konstrukcje prawne przeciwdziałające nadużywaniu podmiotowości prawnej i pozwalające na pomijanie prawnej odrębności osób prawnych. Konieczna jest więc odpowiednia wykładnia obowiązujących przepisów, pozwalająca - mimo braku możliwości kwestionowania zasady prawnej odrębności poszczególnych podmiotów wchodzących w skład tej samej grupy kapitałowej - na przeciwdziałanie skrajnym (wyjątkowym) przypadkom, w których jest nadużywana swoboda tworzenia tych podmiotów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 września 2014 r., III PK 136/13, OSNP 2016 nr 2, poz.17 czy z dnia 15 marca 2018 r., I PK 369/16, LEX nr 2508615).

W świetle cytowanych powyżej orzeczeń Sądu Najwyższego oraz poglądów doktryny nie można uznać, by w sprawie występowały istotne zagadnienie prawne czy „wątpliwości orzecznicze” w odniesieniu do pojęć „pomijanie osobowości prawnej”, „unoszenie zasłony osobowości prawnej” lub „unoszenie zasłony korporacyjnej”, ponieważ przedstawione wyżej poglądy orzecznictwa wprost odnoszą się do tych pojęć, mających stanowić rzekome zagadnienie prawne a ich interpretacja nie budzi wątpliwości.

Nie można także stracić z pola widzenia, że wprowadzie w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy, gdy powodem jest pracownik wezwania do udziału w sprawie, o którym mowa w art. 194 § 1 i § 3 k.p.c., sąd może dokonać z urzędu (art. 477 zdanie pierwsze k.p.c.), co jest emanacją zasady szczególnej ochrony interesów pracowniczych w procesowym prawie pracy, polegającej na podejmowaniu - niejako w zastępstwie pracownika - czynności przez sąd pracy z urzędu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 1965 r., I PR 389/65, OSNC 1966 Nr 6, poz. 100; PiP 1966 nr 6 str. 1087 z glosą T. Misiuk; T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska: Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze. Tom 1, Warszawa 1999, s. 843; K. Wojciech Baran: „Zarys systemu prawa pracy”. Tom I. Część ogólna prawa pracy, LEX 2010). Zasada ta nie oznacza jednak automatycznego pozbawienia pracownika mocy decydowania o toku procesu, choćby podjęte przez niego decyzje miały doprowadzić do powstania po jego stronie skutków negatywnych. Rola sądu sprowadza się do ułatwienia pracownikowi - w granicach wyznaczonych przepisami prawa - dochodzenia przysługujących mu roszczeń, a nie do jego całkowitego zastąpienia w procesie. Z tego względu wola pracownika - jako powoda - ma w większości przypadków zasadnicze znaczenie dla przebiegu procesu. Wielokrotnie Sąd Najwyższy wskazywał, że sąd nie może działać wbrew intencjom powoda i nie może „sprostować” oznaczenia strony pozwanej wówczas, gdy powód podtrzymuje dokonany w pozwie wybór strony (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2010 r., I PK 177/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 206), bądź, gdy reprezentowany jest w procesie przez fachowego pełnomocnika. W wyroku z dnia 10 listopada 1999 r., I PKN 351/99 (OSNAPiUS 2001 nr 6, poz. 199), Sąd Najwyższy dokonując wykładni art. 477 k.p.c. orzekł, że obowiązek wezwania z urzędu do udziału w sprawie strony pozwanej dotyczy przypadku, w którym sądowi wiadomo, kto jest legitymowany w sporze, a pracownik wyraźnie nie przeciwstawi się wezwaniu właściwego podmiotu do udziału w sprawie w charakterze strony. Takie samo stanowisko Sąd Najwyższy zajął w uchwale z dnia 7 stycznia 2010 r., II PZP 13/09 (OSNP 2010 nr 13-14, poz. 155 z glosą aprobowaną Anny Mejki, LEX/el 2011), stwierdzając, że dopuszczenie możliwości dopozwania przez czynności

konkludentne prowadziłyby do sytuacji, w której strona pozwana - wbrew woli powoda - decydowałaby, kto ma być pozwanym.

Dopozwanie musi przybrać postać sformalizowaną, gdyż jego funkcja jest tożsama z aktem pozwania określonej osoby wprost przez powoda. Sąd pracy nie może jednak dokonać z urzędu wezwania do udziału w sprawie pracodawcy wbrew woli pracownika, jeżeli pracownik sprzeciwia się takiemu dopozwaniu. Natomiast w wyrokach z dnia 18 września 2003 r., I PK 370/13 (Pr. Pracy 2004 nr 7-8, poz. 59), z dnia 13 września 2006 r., II PK 357/05 (OSNP 2007 nr 17-18, poz. 247), z dnia 5 lutego 2014 r., III PK 61/13 (LEX nr 1620574) oraz w postanowieniach z dnia 22 lipca 2014 r., III PZ 8/14 (LEX nr 1498821) i III PZ 7/14 (LEX nr 1498820), Sąd Najwyższy orzekł, że sąd pracy nie powinien z urzędu wzywać do udziału w sprawie w charakterze strony pozwanej osoby, o której wezwanie nie wniósł powód działający w procesie przez fachowego pełnomocnika będącego radcą prawnym lub adwokatem. Sąd pracy nie ma obowiązku poszukiwania z urzędu za stronę reprezentowaną przez fachowego pełnomocnika procesowego podmiotu, który powinien być pozwanym w sprawie, ani do zastępowania profesjonalnego pełnomocnika procesowego we wskazaniu właściwie oznaczonej strony pozwanej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2015 r., II PK 182/14, LEX nr 1766114).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c.) oraz na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego pozwanej w postępowaniu kasacyjnym.

